

1922

OPHAVSMAND/NØGLEPERSON

Johannes Steenstrup

FAKTA

Dokumenttype:
Dagbog

Sprog:
Dansk

Emneord:
Ny Carlsberg Glyptotek

DOKUMENTINDHOLD

Fra Johannes Steenstrups bog Carl Jacobsens Liv og Gerning s. 101-135

IX

GLYPTOTEKET PAA NY CARLSBERG SKÆNKES
OFFENTLIGHEDEN.
DEN AF VILH. DAHLERUP OPFØRTE BYGNING

JACOBSENS KUNSTSANS. HANS KÆRLIGHED TIL DEN UNDER
THORVALDSENS INDFLYDELSE STAAENDE KUNST. DEN
FRANSKE KUNSTUDSTILLING 1888. NYE ERHVERVEL-
SER TIL GLYPTOTEKET. TILBUD TIL STAT OG
KOMMUNE OM AT OVERDRAGE SAMLINGEN.
DEN AF DAHLERUP REJSTE BYGNING.

DGANGSPUNKTET for Jacobsens Syn paa al Kunst maa man søge i Thorvaldsens Værker. Saa tidligt som ABC-Bogen havde de været Lærestof for ham, ved sine Forældres Haand var han vandret de faa Skridt til det beundrede Museum ovre paa Slotsøen. Naar Skolen havde Maanedsløv — har Jacobsen fortalt — kunde han faa Bogholder Rulff til at lukke Kontoret og følge med sig paa Museet, idet denne paa Dørens Tavle bad mulig kommende Kunder om dér at skrive deres Bestillinger. Carl havde af sin Fader eller dennes Venner hørt om hvert enkelt Kunstværks Historie, eller han havde selv læst derom i Bøger. Hjemme paa Carlsberg stod Thorvaldsens Hebe i Nichen i Spisestuen, og under Loftet fortalte Frisen Aleksanders vidunderlige Indtog i Babylon. Carl J. blev aldrig Samler af Relikvier, men han var dog glad ved at have erhvervet sig Thorvaldsens Ring, som han bar ved særlig højtidelige Lejligheder.

Men som han elskede Thorvaldsen, var han ogsaa optaget af den Billedhuggerkunst, som i Danmark var udgaaet fra Mesteren eller som, paa en lignende Maade som han, havde især søgt Forbilleder i Oldtidens Kunst; han var fuldt fortrolig med og havde paa rede Haand hvert enkelt af Freunds, H. V. Bissens eller Jerichaus Værker. Skulpturer fra selve den klassiske Oldtid gav vor By den Gang liden Lejlighed til at studere, hverken ved originale Arbejder eller gennem Afstøbninger. Den unge Mands Sind var endvidere tidlig optaget af, hvordan A. J. Carstens havde aabnet Øjet for den rette Forstaaelse af Antiken og havde øvet stor Indvirkning paa Thorvaldsen, han havde Ærefrygt for, hvad Zoega havde udrettet for at trænge ind i Forstaaelse af Oldtidens Værker og tolke dem paa rette Maade.

Hvor kær Malerkunsten end var Carl J., drog den ham ikke til sig med samme Styrke som en plastisk Fremstilling af den menneske-

lige Skikkelse. Thi det var Gengivelsen af Skønheden og Kraften i Mandens og Kvindens Legemer, Fremstillingen af, hvorledes Aand og Indhold aabenbarede sig i Menneskers Aasyn og Lader, der fremfor alt fyldte ham, derfor skulde han ogsaa blive fuldt optaget af Jul. Langes Studier over Menneskefremstillingens Historie indenfor Billedkunsten. Der var sikkert Sider af Malerkunsten, for hvilke Jacobsen aldrig fik synderlig Interesse, saaledes Landskabsmaleriet; i alt Fald mærkedes det aldrig, at han reves hen selv af store Mestre indenfor denne Kunst, og der var Grene af Malerkunsten, hvis Berettigelse man næsten kunde formode, at han i sit Indre bestred (saaledes Blomstermaleri, Nature morte — medmindre de da anvendtes som Dekoration). Personlig erhvervede han sig forholdsvis sjældent Malerier, i alt Fald i de senere Aar, om han end besad enkelte ypperlige Billeder; hos danske Malere bestilte han Portrætter eller Fremstillinger til Minde om Begivenheder (Krøyers Selskab paa Ny Carlsberg, Komitéen for den franske Kunstudstilling; Tuxens Kongefamiliens Besøg paa Ny Carlsbergs Glyptotek). For Raderinger eller Kobberstik lagde han ikke heller nogen særlig Interesse for Dagen, og han har aldrig været Samler af saadanne. En særlig Værdi havde dog Malerkunsten for ham, naar Billederne indgik i Bygningers dekorative Udstyr, saaledes smykkede han sine Bryggeribygningers Kontorer og Gange med Malerier, og han gav i sine sidste Aar Bestillinger paa Billeder til Trappen i Videnskabernes Selskabs Bygning og paa større Fremstillinger til Udsmykning af Glyptotekets Ydervægge¹.

Det havde altid græmmet Jacobsen, at vor Hovedstad, bortset fra Thorvaldsens Museum, ingen Kunstsamling havde, der kunde maale sig, om end ikke med de kostbare Galerier i Verdensstæderne, dog med de righoldige, dragende Samlinger i mange af Udlandets Byer. Han havde hverken oprindelig eller paa et langt senere Tidspunkt tænkt sig, at *han* skulde være den, der bragte en saadan Samling til Veje. Jacobsen var begyndt med at smykke sit eget Hus, og først efter Haanden udformede sig hans Samlings Karakter, den udviklede sig i Retninger, der laa langt borte fra hans oprindelige, mere ubestemt flakkende Tanker. Jacobsen har selv i Tale og Skrift skildret sin Samlings Tilblivelse², vi skal kun i korte Træk gøre Rede for dens Vækst.

En af hans første Erhvervelser var den Gengivelse af Jerichaus »Herkules og Hebe«, som smykkede hans Bolig i Anneksbryggeriet; for denne lod han Jerichau ogsaa udføre flere Stykker af Frisen »Aleksanders og Roksanes Bryllup«, og senere lod han ham modellere Frisen »Hektors og Ajas' Tvekamp foran Troja«. Snart omfattede hans Anskaffelser ogsaa fremmed Kunst, saaledes købte han 1878 Original-Eksemplaret af Delaplanches »La Musique«³, snart derefter Paul Dubois' »Den nyfødte Eva«, Gautherins »Le Paradis perdu«. I Boligen, som fra 1880 var paa Gamle Bakkegaard, kunde alt dette ikke rummes. Haven foran Huset havde Jacobsen efter Haanden smykket med Afstøbninger i Bronze af Antiker, og her sattes ogsaa den hos Professor Stein bestilte Statue af Carstens. Men saa besluttede Jacobsen at danne en Vinterhave, hvor Billedværkerne kunde staa i den saa tiltalende Forbindelse med grønne Vækster. Stadig voksede Samlingen ved nye Indkøb, men den fik endvidere en værdifuld Forøgelse derved, at en Række af H. V. Bissens originale Modeller, som havde henstaaet i hans Søns Atelier, i Kældere eller i et mørkt Rum oppe paa Kristiansborg, blev overlade Jacobsen til Opbevaring under disse saa langt gunstigere Forhold. Dette var saaledes Tilfældet med Bissens Statue af A. S. Ørsted, hans badende Pige, Paris, Filoktet. Denne Samling, som foruden de franske Arbejder rummede 16 Værker af Bissen, 7 af Jerichau, havde saa stor Interesse, at den fortjente at blive offentlig tilgængelig, og Søndag den 5. November 1882 aabnedes den for Publikum.

Da skulde der indtræffe en Begivenhed, som maatte give Jacobsens altid fødende Fantasi nye Indskydelser. Om Eftermiddagen den 3. Oktober 1884 bragtes der Jacobsen Meddelelse om, at Kristiansborg Slot brændte, Prof. Vald. Schmidt var netop derude, og de ilede i Vogn til Slottet. Man vil kunne forstaa, at Jacobsen efter sit fyrige Naturel var en af de ivrigste Deltagere i Arbejdet for at redde, det skyldtes ogsaa særlig hans Energi, at Jerichaus Panterjæger blev bragt i Sikkerhed. Men herlige Kunstværker var jo viede til Undergang, med inderlig Smerte maatte Jacobsen stirre op til Marskalsalens oplyste Vinduer og se Flammerne belyse og graadigt sluge den af ham saa beundrede Freund'ske Ragnarok-Frise.

I de nærmest følgende Dage efter Branden viste Jacobsen lutter Iver for at redde, hvad der endnu lod sig bjerge. Paa Marskalsalens Bagmur saa han endnu et af de værdifuldeste Partier af Friends Frise, Riddet af Valkyrier og Einherier, og paa Indersiden af Ydermuren et Stykke med Fremstilling af Jætterne og Loke; han fik af Indenrigsministeriet Lov til at forsøge paa at frelse det, men Natten derefter blæste en stærk Storm, og Muren styrtede om. Særlig var det ham til Harme, at han mod sin Villie var bleven Skyld i, at Friends anden, kun 50 cm. høje Gengivelse af Ragnarokfrisen gik til Grunde, den havde Interesse ved, at Kunstneren havde malet den polykromt. Det var bleven nødvendigt at flytte Frisen bort fra dens Plads i Bissens Atelier, og Jacobsen havde faaet den anbragt paa Kristiansborg, hvor Ilden fortærede den.

Der blev straks efter oprettet et frivilligt Redningskorps for vore Museer og Biblioteker, og Jacobsen var en virksom Deltager heri, ligeledes skrev han i »Dagbladet« en Artikel om Nyttens af »Flydende Dampsprøjter«⁴. Men særlig er der Grund til at nævne hans Artikel i samme Blad om »Vore brændte Relieffer«⁵. »Danmark har i de store Relieffrisers Ødelæggelse lidt et uhyre Tab; der er saa meget smerteligere, som det aldrig fuldt ud vil kunne erstattes. Det var en af de Opgaver, Thorvaldsen løste, at han bragte Relieffet til en Fuldkommenhed, som kom Grækerne nær, og det er derfor ikke uden Grund, at i den europæiske Bevidsthed staar »Aleksanders Triumf« som hans berømteste Hovedværk«.

»Kristiansborgs Opbyggelse gav en Anledning til, at denne Art af Plastiken fik en blomstrende Udvikling hos os. Vore betydelige Kunstnere fra den Tid have skabt Relieffriser til Slottets Smykke, som hver for sig have sikret Kunstnerne et varigt Eftermæle og som alle tilsammen fylde et Blad i Plastikens Verdenshistorie, som intet andet Land — saavidt mig bekendt — har skrevet Mage til. Det var en sjælden Ære for vort Land, at vi kunne fremvise en Rækkefølge af 5 Led som: *Thorvaldsens* Aleksandertog, *Bissens* Bacchus' og Ceres' Frise, *Jerichaus* Hektors og Ajas's Kamp og hans Aleksanders og Roksanes Bryllup. Navnlig var den sidste i visse Partier saa skøn, saa beaandet

og saa mesterlig udført, at den ligesom Aleksandertoget maa regnes til ikke blot Danmarks, men Europas ypperste Relieffer. Nu ligger de 4 af de 5 i Grus. Det saa smukt beskrevne Blad er brændt, og vi have netop kun saa meget tilbage, at vi kunne se, hvor meget vi have tabt».

Jacobsen redegør for, hvad der findes af Reliefferne i Fragmenter, eller om andre Gengivelser eller Tegninger af dem foreligger, og han hævder, at vore Billedhuggere bør forsøge at skabe dem paany. »Den, der i Tankerne har forestillet sig et nyt Statsmuseum, har næppe kunnet undgaa at tænke sig Salene smykkede med disse Friser, som paa en saa forunderlig Maade adle et Rum, og som, ligesom Thorvaldsens Arbejder, vilde være noget ejendommeligt for Danmark, som ikke findes i noget andet Land«. Til disse Ord har Jacobsens senere Gerning svaret, hans ufortrødne Arbejde paa at faa Reliefferne fremstillede og at give dem en Hædersplads.

Slottets Brand kaldte hos Jacobsen og hans Hustru Tanken frem om at skænke Staten deres Samling og derved skabe Begyndelsen til et »Glyptotek«. Saaledes hed jo den berømte Skulptursamling i München, som Jacobsen havde set som 9aarig Dreng og som han havde levet i fortroligt Samliv med under sin lange Studietid i den baierske By. Som denne Bygning ved et sjældent monumentalt Præg fæster sig i Beskuerens Erindring, rummer dens Samling en ejendommelig Stemning, der maatte virke ikke mindst paa en yngre Mand, som kom med de fra Fædre hjemmet modtagne Forudsætninger. Faa Uger efter Branden, endnu i Oktober Maaned, havde Jacobsen gjort et Udkast til en Bygning af lignende Art og Størrelse som den i München, bestaaende af fire Fløje, kun skulde Gaarden i dens Midte benyttes paa anden Maade end til at skaffe Lys ind i Salene, den skulde selv være en Sal, kronet af en Kuppel. Jacobsen fremsatte sin Tanke for Borgermester H. N. Hansen, men hvor meget end denne interesserede sig for Planen, ansaa han ikke Tiden for gunstig til at faa hos Stat og Kommune Midler til Opførelsen.

Vi har set, hvorledes Jacobsen foruden sin pietetsfulde Bestræbelse for at erhverve de ældre danske Mestres Værker, især havde søgt

at skaffe sig Arbejder af fransk Billedhuggerkunst til sin Samling. Han var fuldt klar over, at i vor Tid var Frankrig Kunstens rette Hjemsted, at de Franske i Maler- og Billedhuggerkunst stod i første Række blandt alle Nationer, og at det var herfra, at især Impulserne maatte komme. Hans Opfattelse deltes vel af de fleste. Karakteristisk er saaledes en Udtalelse af hans Fader til Fru Johanne Louise Heiberg efter et Besøg paa Salonen 1877. Der var efter hans Opfattelse her kun meget lidt udmærket: »Dog vilde jeg ønske, at vore Kunstnere vilde gaa i Lære her og studere Farven, Lyset og Tegningen. Et andet Fortrin, som udmærker de franske Malere frem for vore: en rig Fantasi, kan desværre ikke læres, men Anlægget dertil kan dog udvikles ved at leve i befrugtende Omgivelser«. — Carl J. fremsatte en Gang for en allerede anset dansk Maler et Tilbud om et Studieophold i Frankrig, men det blev ikke modtaget. Selv havde Jacobsen erhvervet sig nogle franske Malerier, saaledes 1878 Millets »Brændehuggeren og Døden« (for 13,000 Frs.).

Danmarks Billedhuggerkunst var paa den Tid præget af en vis Stillestaaen, som vel kunde berettige Jacobsen til at kaste Blikket ud-efter. Han havde været en flittig Besøger af Salonen i Paris, men især var han 1878 bleven slaaet af den Udfoldelse, som Skulpturen her viste. Gennem mange fremragende Kunstnere syntes nye Baner at aabne sig. Hvor overbevist han var om, at her var fremstaaet noget nyt, hvor ivrig han var for at dette nye skulde paavirke vore Kunstnere og i det Hele de Danks Kunstsans⁶, vil fremgaa af, at han i 1878 tilbød Maleri- og Skulptursamlingen 20,000 Kr. til derfor at anskaffe Afstøbninger af de betydeligste moderne franske Billedhuggeres Værker; af Samlingens Bestyrelse skulde der gøres Indstilling til Giveren og denne bifalde det foreslaaede. De saaledes først indkøbte Arbejder var Gengivelser af Paul Dubois' florentinske Sanger og hans »Courage militaire«, samt Delaplanches »Éducation maternelle«. Men Betingelsen var, at Afstøbningerne straks skulde udstilles paa Foraarsudstillingen paa Charlottenborg og derefter indgaa i Samlingen; skete dette ikke, kunde en af Giveren udpeget Autoritet disponere over dem⁷. Da Jacobsen mente at mærke Lunkenhed hos dem, til

hvem Tilbudet var gjort, lod han Afstøbningerne opstille i sin egen Samling.

Man forberedte sig til at holde »Den nordiske Industri-, Landbrugs- og Kunstudstilling« i 1888 i Anledning af Industriforeningens 50 Aars Jubilæum. Jacobsen var valgt til Medlem af den større Komité og af Udvalget for Bygningens Opførelse. I Udstillingens Kunstafdeling kunde kun nordiske Kunstnere deltage. Da fik Jacobsen den Tanke samtidig at skabe en Udstilling af fransk Kunst, hvad der formentlig vilde virke som en yderligere Tiltrækning for den nordiske Udstilling og bringe et forøget Besøg af Fremmede. Vicepræsidenten i Komitéen for Kunstafdelingen Professor Heinrich Hansen skrev ganske vist en Artikel om det uheldige i at forrykke Udgangspunktet for Deltagerne i den nordiske Kunstudstilling, som ikke kunde konkurrere med de franske Kunstnere og hvis Salgsudsigter vilde forringes, ligesom vi ogsaa udsatte os for, at Tyskerne opfattede det som en Demonstration mod dem. Dette blev dog fra anden Side modsagt som ugrundet Frygt, den franske Kunsts høje Standpunkt var anerkendt overalt, ogsaa i Tyskland⁸. Andre Indvendinger mod Udstillingen blev rejste fra kunstneriske Betænkeligheder, da man frygtede for at den franske, fra vor egen saa højt forskellige Kunst kunde have en uheldig Indvirkning paa den nationale Retning, den danske Kunst hidtil havde fulgt⁹.

Jacobsen formaaede Professor Vilh. Klein til at rejse til Paris for at arbejde for hans Plan, for hvilken ogsaa Maleren Krøyer virkede, og det lykkedes dem at faa dannet en Komité af de mest indflydelsesrige franske Kunstnere; dens Formand blev den tidligere Minister for Kunst Antonin Proust, Louis Pasteur dens Ærespræsident. Ogsaa i Danmark mødte Planen Velvillie, Regeringen tillod, at et Orlogsskib paa sin Hjemrejse fra Middelhavet i Le Havre modtog Kunstværkerne og bragte dem til Danmark.

Med Kommunens Tilladelse blev Bygningen opført paa Halmtorvet lige overfor den nordiske Udstilling, og Prof. Klein gav Tegningen dertil. Den fik en vis Lighed med det Galeri, der nylig var bleven bygget med Tilknytning til Palais Luxembourg i Paris. En Porticus, hvilende paa 6 joniske Søjler, dannede Bygningens smukke Façade.

— 110 —

En vid, lysfyldt Midtsal, der rummede Billedhuggerarbejder — Dubois' Rytterstatue af Connetablen af Montmorency var det sluttende Led — aabnede sig til Siderne i 6 for Malerierne bestemte Sale, ved Midtsalens Ende var en særlig Salle d'honneur, paa dens Bagvæg havde Detailles store Billede af den franske Soldats Drøm en Hædersplads.

Den franske Kunstudstilling (1888).

Denne Udstilling vandt hos Publikum almindelig Yndest og udelt Tilslutning. Den havde ikke bragt dansk Kunst i Fare, det indrømmes af alle, selv dem, der af den Grund havde udtalt sig imod dens Ønskelighed. De Mangler, man tillagde den, lød paa, at den ikke gav en fuldstændig Fremstilling af moderne fransk Kunst — saaledes savnedes Landskabsmaleriet næsten helt — berømte Mestre var slet ikke repræsenterede og andre kun mangelfuldt. Ikke desto mindre er det vist, at den bragte en saa rig Samling af fransk Kunst, som sjælden var set udenfor Frankrigs Grænser, og at den for den danske Almen-

hed aabnede Øjet for mange nye Skønhedsformer og viste os nye Kunstnerpersonligheder, hvad enten man nu vilde følge i det anviste Spor eller undgaa det, den udvidede Synet og lærte at vælge¹⁰. Ogsaa i den Maade, hvorpaa Kunstværkerne fremtraadte paa Udstillingen, var der noget nyt og vejledende. Man lærte at vise Kunstværker Ære

Den franske Kunstudstilling (1888).

og at lette Nydelsen af dem ved tiltalende Omgivelser, disse store Sale med det gunstige Ovenlys og med de festlige, tungt foldede Draperier mellem korintiske Søjler. Her var et Forbud om, hvordan Kunstens Værker senere skulde sættes til Højbords i Glyptoteket.

Nogle Udtalelser om Udstillingen fra en senere Tid fortjener at hidsættes. Maleren Willumsen har sagt: denne franske Udstilling greb mig stærkt, og jeg saa, at nu *maatte* jeg til Paris, selv om jeg vidste det tidligere¹¹. Den bekendte Kunstdommer, Direktør for Kunsthalle i Hamborg Alfred Lichtwark skriver: Paa Jacobsens berømte Udstilling

af fransk Kunst i 1888 lærte jeg først den i Tyskland hidtil ukendte, i Frankrig endnu lidet paaagtede franske Medaillekunst af Roty og Chaplain at kende¹². Hvor højt Jacobsen selv vurderede de Franskes ejendommelige Evne til at fremstille Medailler og Plaketter, har han vist ved flere Gange at bestille saadanne hos franske Kunstnere og ved at erhverve for sit Glyptotek en sjælden Samling af dem.

I disse Aar havde Jacobsen arbejdet videre paa at berige sin Samling med Kunstværker¹³. Saaledes udførte efter hans Bestilling (1885) Chapu og Gautherin Portrætstatuer af Kejsrerinderne Aleksandra og Dagmar, han erhvervede sig Teneranis og Thorvaldsens »Livets og Dødens Genius«, og flere Gange blev det nødvendigt at bygge nye Sale og Kabinetter ved Siden af Hovedsalen.

Men i Aaret 1887 blev der gjort Jacobsen to Tilbud, som maatte omforme Tanken om, hvad der kunde blive hans Samlings Hovedopgave og som maatte føre den nærmere over mod Münchener-Samlingen. Fra den bekendte i Rom levende tyske Arkæolog Professor Wolfgang Helbig kom der Tilbud om Salg af en etrusk Sarkofag, og ligeledes henledede han Opmærksomheden paa, at Ejeren af en Samling af 18 ypperlige Buster af Medlemmer af de romerske Kejsrerfamilier var villig til at afhænde disse. Jacobsen købte straks alt.

Og nu fremsatte han sin gamle Tanke for Borgermester H. N. Hansen om at lade Samlingen overgaa til offentlig Eje. Han kunde fremlægge en af Professor Dahlerup udarbejdet Plan til en med Kuppel forsynet monumental Bygning. Grunden, hvorpaa den skulde opføres, maatte Kommunen afgive, og Kommunen og Staten maatte hver for en Halvdeltage i Udredelsen af den Million Kr., som Bygningens Opførelse vilde koste. Baade Magistrat og Borgerrepræsentation ligesom ogsaa Rigsdagen — Jacobsen havde Lejlighed til personlig at forelægge sin Plan i Finans-Udvalget — viste sig gunstig stemte. Den 8. Marts var det Thorvaldsens »romerske« Fødselsdag. Fru Otilie havde om Natten født en Søn, der selvfølgelig fik Navnet Thorvald; liggende paa sit Leje satte hun sit Navn under Gavebrevet ved Siden af sin Mands (8. Marts 1888). I dette hedder det, at Samlingen indeholder det meste og det bedste af, hvad Danmarks Billedhuggerkunst har frembragt

efter Thorvaldsens Impuls, og dernæst en Repræsentation baade af antik Kunst og af Udlandets store Frembringelser i Nutiden, hvilke vi ellers savner her i Landet.

Ved Lov af 5. April 1888 bevilgede Staten sit Tilskud, nogle Uger tidligere havde Borgerrepræsentationen givet sit Tilsagn og nedsat et Udvalg til videre Behandling af Sagen. I dette var flere Forslag om Bygningens Beliggenhed fremme, men man enedes omsider om at foreslaa en Plads bagved Tivoli, og dette Forslag vedtoges af Borgerrepræsentationen (September 1889). Der nedsattes derefter en Komité til Ordning af Bygnings- og Bestyrelsesforhold; til Medlemmer af denne valgte Kultusministeriet Departementschef A. F. Asmussen og Fuldmægtig A. P. Weis, Kommunalbestyrelsen Højesteretsassessor P. Koch og Borgermester, Etatsraad H. N. Hansen; Jacobsen var dens Formand. En Fundats blev udarbejdet (stadfæstet d. 21. Mai 1891)¹⁴, et særligt Udvalg sattes til at lede Byggearbejdet. Professor Dahlerup, hvis Plan Komitéen havde godkendt, kunde tage fat.

Arbejdet skred dog kun langsomt frem, bl. a. fordi mange Bygningsdele skulde have fra Udlandet i bearbejdet Stand. Der indkom i 1896 fra Komitéen en Udtalelse til Rigsdagen og Kommunalbestyrelsen om at den kunde ønske en rigere kunstnerisk Udførelse af Bygningen end det blev muligt ved alene at anvende den bestemte Byggesum, hvorfor man anmodede om ogsaa at maatte benytte hertil de indvundne Renter af Summen, i Stedet for at lade dem tillige komme Driften og Nyanskaffelserne til Gode. Rigsdagens Finansudvalg indvilligede heri, men de af Kommunalbestyrelsen valgte Medlemmer mente at maatte have Bemyndigelse hertil af selve Forsamlingen. Tilladelsen blev ogsaa givet, men, paa Forslag af Magistraten, udtalte den tillige en Misbilligelse af, at Byggeforetagendet var trukket saa længe ud, ligesom ogsaa sit Ønske om, at den manglende fjerde Fløj i en ikke altfor fjern Fremtid maatte blive tilvejebragt, hvorfor det maatte anses for særdeles ønskeligt, at der ved Afgivelsen af Bygningen i Forsommeren 1897 var foruden Grundfonden 50,000 Kr. til Stede som Byggekaptial hertil¹⁵.

Bygningen stod færdig i Foraaret 1897, og den 1. Mai indviedes

den ved en Fest; hele den kongelige Familie og en talrig Forsamling af alle Samfundslag var tilstede. Cæcilieforeningens Kor udførte en Kantate, forfattet af Alfred Ipsen, Professor Emil Poulsen fremsagde dens Recitativer, og Jacobsen holdt Indvielsestalen.

Den Dom, som Direktør Harald Bing i et Brev til Jacobsen fældede over denne Tale, kan sikkert passe paa ikke faa af de Taler,

Glyptoteket (1897).

som Jacobsen holdt ved officielle Lejligheder. »Tak for den stemningsfulde Indvielsesfest igaar. Særlig Tak for Deres virkningsfulde Tale. Det var en djærv, selvfølede Mands aabne og frejdige Ord; det var den gode *Borgers* Udtalelser ligeoverfor en repræsentativ Forsamling; saa lykkelig fri for det Kryberi og Snobberi, som vi desværre høre for meget af nutildags. Et Foredrag, vægtigt af Indhold, værdigt i Form.

Den rejste Bygning var opført af lyserøde Mursten med rig Anvendelse af Granit til Sokkel og Pilastre, den var i Renæssancestil og havde sit nærmeste Forbillede i Scuola di S. Marco i Venedig. Dens

64 M. lange Hovedfløj strækker sig langs Boulevarden, over dens midterste Del hæver sig et højere Parti med en stor Bue, støttet af mørkegrønne Søjler, over Indgangsporten; til hver Side af denne har Bygningen tre mindre Buer, med konkave, som Muslingskaller formede Hvælvinger, baarne af graa Søjler. Under den midterste af disse tre Buer er opstillet Bronzeafstøbninger af Kunstværker (Laokoonsgruppen, Michel Angelos Moses). De to Sideløje har i Modsætning til Hovedfløjen, hvis Rum gaar gennem hele Bygningen, to Stokværk over en Kælder; Ydermurene er her udelukkende opførte af Mursten, da Anvendelse af Granit og Kalksten af økonomiske Hensyn maatte opgives.

Man genfandt den nylig opførte Jesuskirkes lykkelige Bygmester paa mange Maader i Glyptoteket; her var atter den straalende Udsmykning, saavel af Façaden som af Forhallen og samtlige Sale, Fantasirigdom i mange Enkeltheder og Sans for malerisk Virkning. Men foruden at den rolige Skulptur maaske stillede andre Krav, kunde de nævnte gode Egenskaber ikke udjævne Savnet af karakterfuld, mandig Holdning og store samlende Linier. Der var ogsaa gjort den Uret mod Bygmesteren, at det planlagte Midtpunkt, Kuplen, havde maattet udelades, idet de Midler, der skulde anvendes dertil, gik med til Danelsen af det krævede Grundfond.

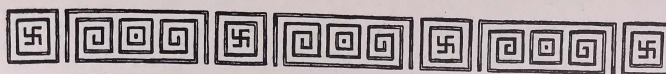
Bygningen havde kostet o. 1 Million Kr., hvoraf Stat og Kommune hver havde udredet Halvdelen, dog havde Jacobsen yderligere skænket 250,000 Kr. til Udstyrelsen¹⁶.

X

NY GAVE AF KUNSTVÆRKER OG GLYPTOTEKETS
UDVIDELSE MED DEN AF H. KAMPMANN
OPFØRTE BYGNING.
SAMLINGERNE OG STYRELSEN AF DEM

TALRIGE NYE ANTIKER ERHVERVES. TILBUD OM GAVE AF DISSE, IMOD
AT EN NY BYGNING, MED TILKNYTNING TIL DEN ÆLDRE, OPFØRES.
DAHLELERS BYGNING FAAR KUPPELSAL. SAMLINGENS FORSKELLIGE
AFDELINGER OG DISSES KARAKTER. KATALOGER OG
VEJLEDNING FOR STUDERENDE.

EN Samling, som den rejste Bygning kom til at indeholde, svarede ikke helt til det ved Gavebrevet overladte, den talte baade mere og mindre, end hvad der var skænket. Komitéen var bleven enig med Jacobsen om at lade alle de moderne Skulpturer fra det ældre Glyptotek gaa over i det nye, hvad enten de var indbefattet i Gaven eller ikke, medens Samlingen ude paa Ny Carlsberg beholdt alle Antiker, selv om de hørte ind under det bortskænkede. Det var jo underforstaaet saavel fra Jacobsens og hans Hustrus Side som fra Komitéens, at alt, hvad der var erhvervet efter Bortgivelsen, skulde ende paa samme Maade som offentlig Ejendom. Netop paa denne Tid havde imidlertid Jacobsens Samling faaet en saa omfattende Tilvækst af Antiker, at den planlagte fjerde Fløj ikke vilde kunne rumme dem, dertil maatte kræves en hel ny Bygning. Man ansaa det derfor for rigtigt at fordele Indholdet af Samlingen paa den nævnte Maade.

Der var nemlig opstaaet lystelige Aar for Erhvervelsen af antike Kunstværker. De gamle romerske Adelsslægter var i Pengeforlegenhed, og Jacobsen, der var bekendt som den kontante og kulante Køber, havde ypperlige Agenter. Som Schliemann var han ikke blot den store Entusiast, men tillige den gode Købmand, og en Del udmærkede Videnskabsmænd havde stillet sig til hans Tjeneste, idet de vidste, at han ikke blot var den begejstrede, men forstaaende, og desuden fra ethvert smaaligt Hensyn fjerne Køber. Professor Helbig havde de bedste Forbindelser i fornemme italienske Kredse. Dr. Paul Arndt var vel kendt med Kunsthandlerne i Europa og havde en udmærket Sporsans. Furtwängler, Studniczka og flere andre Videnskabsmænd var villige Hjælpere, Professor Valdemar Schmidt utrættelig paa sine Rejser i at efterspørge og hjerpe ægyptiske Sager til Huse.

Det Øjeblik vilde komme, da Glyptoteket langt mere end at udvide sine Vægge maatte have en Søsterbygning ved sin Side, som i Rumfang maatte være dens Lige. Carl og Otilie Jacobsen affattede et Gavebrev (14. Januar 1899), hvorved de tilbød at overgive Offentligheden Indholdet af det Gamle Glyptotek under den Betingelse, at der til Opførelse af den nødvendige Bygning blev givet af Staten 500,000 Kr. og af Kommunen en lignende Sum samt en Byggegrund. Forslaget modtoges gunstigt af Rigsdagen, der bevilgede Summen; ved Lov af 28. Marts 1899 overdroges det tillige en Kommission, bestaaende af 7 Medlemmer, at træffe den nærmere Ordning angaaende Tilvejebringelsen af Tegninger og Byggeplaner. Til Medlemmer af denne Kommission valgte Kultusministeriet Justitiarius P. Koch (Formand) og Nationalbankdirektør R. N. Strøm, Landstinget den tidligere Borgermester, Konferensraad H. N. Hansen, Magistraten Borgermester Th. Dybdal, Borgerrepræsentationen Raadmand K. M. Klausen, Bestyrelsen for Ny Carlsberg Fonden Kontorchef A. P. Weis. Derefter indbød Kommissionen de tre Arkitekter M. Borch, A. Clemmensen og H. Kampmann til at udarbejde Planer, og da saadanne forelaa, valgte den Kampmanns som den mest tjenlige. Med Kommissionens Anbefaling kom Sagen derefter for Borgerrepræsentationen, men her mødte den Betænkeligheder.

For at lette Sagens Gennemførelse tilbød da Giverne at ville tilskyde yderligere en Million Kroner, dels til Festsalen, dels til Bygningens Udsmykning og nye Anskaffelser (Forpligtelsen overtoges kort efter af det af Jacobsen og Hustru stiftede Ny Carlsberg Fond). Dette virkede som Sæbe under det færdige Fartøj paa Beddingen, nu gled Skibet — fortæller Jacobsen. Forslaget blev vedtaget af Borgerrepræsentationen den 26. November 1900, og Arkitekten kunde give sig i Lag med Arbejdet.

Imidlertid var der en Uret at gøre god overfor den ældre Bygning og dens Arkitekt, nemlig at den stadig savnede sin Kuppel. Jacobsen var desuden optaget af Tanken om at skabe et Middel mod Museums-Træthed, et saadant Hvilested som Belvedere-Gaarden med dens Springvand var i Vatikanet. I en Have med grønne Buske og blomstrende

— 121 —

Planter indenfor Bygningens Mure vilde Øjnene kunne forny deres Se-kraft, dens Friskhed og Duft vilde oplive Sindet og fremme dets Mod-tagelighed. Dahlerup tegnede et Udkast til en saadan med Kuppel kronet Havesal, der skulde aabne sig med Loggiaer til Siderne; dens Bagside skulde dannes af en Indgangsbygning op mod den af Kamp-mann opførte Bygningsdel. Dette vilde medføre en ny kolossal Udgift,

Glyptoteket.

og hvem skulde udrede Pengene dertil? Fru Otilie Jacobsen var bleven bortkaldt i Sommeren 1903, og umiddelbart efter hendes Død besluttede Jacobsen, at Ny Carlsberg Fondet skulde udrede denne Sum. Hans Plan om Kuplen og Haven blev godkendt af Glyptotekets Bestyrelse.

Saaledes var nu to Bygmestre i travl Virksomhed for at fuld-stændiggøre det ældre Hus og bygge et nyt¹.

Dahlerup rejste over en 32 M. dyb, 47 M. bred Sal en gylden-ribbet Kuppel, dens Top løfter sig 31 M. over Gulvet, den har en Dia-meter af 16 M. Kuplens Glas er af gulbrun Farve, som heldigt samler

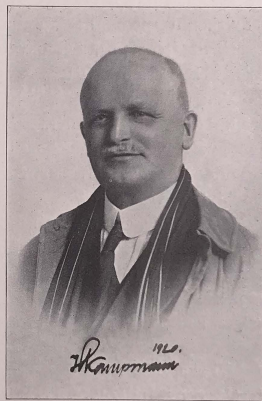
dens runde Form til Enhed og dæmper det gennem det øvrige hvide Glastag indstrømmende Lys. Paa Salens Sider mod Fløjene rejstes en Bygning i to Stokværk, hvoraf det nederste har store aabne Buer, det øverste ligeledes aabne Vinduespartier.

Som Haven saaledes blev Midtpunktet i den ældre Bygning, ønskede Jacobsen, at en Festsal skulde blive den centrale Del i det nye Hus. Han ønskede tilmed en Hal af saa store Dimensioner og saa majestætisk i sin Opbygning, at man kan forstaa, at Kampmann kun paa indtrængende Opfordring af Jacobsen gik med til Planen og først efter at denne havde givet Tilsagn om det nævnte yderligere Tilskud.

Kampmanns Bygning bestaar af fire sammenbyggede Fløje og en Midtfløj, der ved en Forbindelsesbygning slutter sig til Kuppelhuset. Façaden, der vender mod Vest, viser en lang, lige Murflade med en Portaabning i Midten, to lysgraa Søjler bærer Arkitraven, og over den rejser sig i Trin en Pyramide — Mausoleet i Halikarnas, et af Oldtidens syv Underværker, har været Forbilledet. Ved Midtaabningens Sider er indsat to Basrelieffer (af Aarsleff), hvoraf det ene forestiller Stat og By, i det andet ses, i hel Figur, Giver og Giverinde. Øverst paa Pyramidens Top troner gyldent en Gengivelse af Minerva fra Velletri med en Figur af Sejrgudinden i Haanden, ved Pyramidens Fod tramper, ligeledes i forgyldt Kobber, to af de fra S. Marco i Venedig bekendte Heste. Bygningen har fladt Glastag, kun over de fire Hjørnesale løfter sig firkantede Lanterner. Jacobsen havde ønsket saadanne anvendte, da han i Hertugen af Devonshires Chatsworthhouse havde set, hvilken fyldig Lysvirkning paa Rummet og paa Billedhuggerværkerne der indgaar gennem dem.

Kampmanns Bygning blev et af de skønneste Bygningsværker i København fra den nyeste Tid. Det samlede Glyptoteks tvende Bestanddele har vel en ulige Karakter, men nogen skurrende Disharmoni gør sig ikke gældende. Den ældre Bygnings Ydersider mangler den rige Anvendelse af Granit; i dens Indre er der til Gengæld anvendt mange Arter Marmor, straalende Forgyldning, malede Glasruder og lign., saa at Dekorationen næsten bliver urolig; Kampmanns Bygning har en alvorlig og stræng Holdning. Min Bygherre elsker det Pompøse, det,

som overrasker og overvælder Mængden, sagde Kampmann. Det er muligt, at den ædle Sæmpelhed, som udmærker saa mange af Bygningens Sale, med de hvide Farver, ikke helt ud var efter Jacobsens Hjerte, men til Gengæld bragte Kampmann, efter at han havde faaet Sikkerhed for, at han kunde sætte sig i fyrstelige Udgifter, noget saa mægtigt og betagende til Veje som Kejsersalen, der søger sin Lige overalt i Verdens Samlinger. Her rejser sig 24 slanke blaahvidt-aarede, stærkt kannellerede Marmor søjler og Piller — fra Brudene ved Carrara var hver enkelt Blok slæbt af 20—30 Okser til Savmøllen, hvor de blev skaarne, hugne og slebne, derefter over Livorno indskibede hertil — de bærer en hvid Gesims af fransk Normandoux Kalksten. Indfatningen om Dørene er dels af svensk og norsk Granit, dels af Dioritporfyr, Gulvet er indlagt med poleret Marmor, i Midten findes Impluviet med den berømte Europa-Mosaik, mellem Søjlerne staar Kejserstatuer og Buster.

Arkitekt Hack Kampmann.

Træder man op under Salens Tempelgavl mod Vest, staar man i det skønne Mausolæum, under den stærkt

kassetterede Hvælving indenfor Trinpyramiden, her lyser forskellige Stenarters Farver, Væggene er af poleret grøn Dioritporfyr, de sorte Piller af svensk og norsk Granit, og der aabnede sig en overraskende Udsigt over Kalveboderne, som stod man i en fritliggende Bygning.

Den af Kampmann opførte Bygning havde kostet 1,600,000 Kr., hvoraf Stat og Kommune hver havde betalt en halv Million, Resten var bleven dækket af Ny Carlsberg Fondet. Dahlerups Tilbygning, som kostede noget over 400,000 Kr., var betalt af dette Fond. Hele Ejendommen blev i Ejendomsskyld vurderet til 4½ Million Kr.

— 124 —

Glyptoteket i sin nye Skikkelse blev indviet ved en Fest den 27. Juni 1906 (»Syvsoverdag, en Dag, jeg særligt elsker«), den holdtes i Kuppelsalen, hvor den kongelige Familie, Repræsentanter for mange offentlige Myndigheder og talrige andre indbudte havde taget Plads. Fra en Talerstol i en Loggia over Hovedindgangen holdt Jacobsen med sin stærke, mandige Røst Indvielsestalen, hvori han fremhævede et saadant Museums Betydning for Folket og takkede alle dem, der havde medvirket til, at denne Bygning kunde rejses.

Nogle Dage forinden havde Jacobsen udsendt det rigt illustrerede Skrift »Ny Carlsberg Glyptoteks Tilblivelse«.

Ved Udvidelsen var Samlingen bleven forøget med 1034 katalogiserede Numre til 2037 Nr., og den talte saaledes nu 3071 kat. Numre. Men nye Gaver kom stadig til. Saaledes 1907 de Jacobsen privat tilhørende Kunstværker, der var erhvervede siden Overdragelsen, ialt 103 Stykker².

I Glyptotekets Bestyrelse har Carl J. Formandspladsen, derefter den Søn, som han udser dertil. Af de øvrige fire Medlemmer vælges to af Ministeriet, to af Kommunalbestyrelsen, de vælges paa 5 Aar³. Naar Familien Jacobsen ikke længer er repræsenteret i Bestyrelsen, vælger Kunstakademiet det femte Medlem.

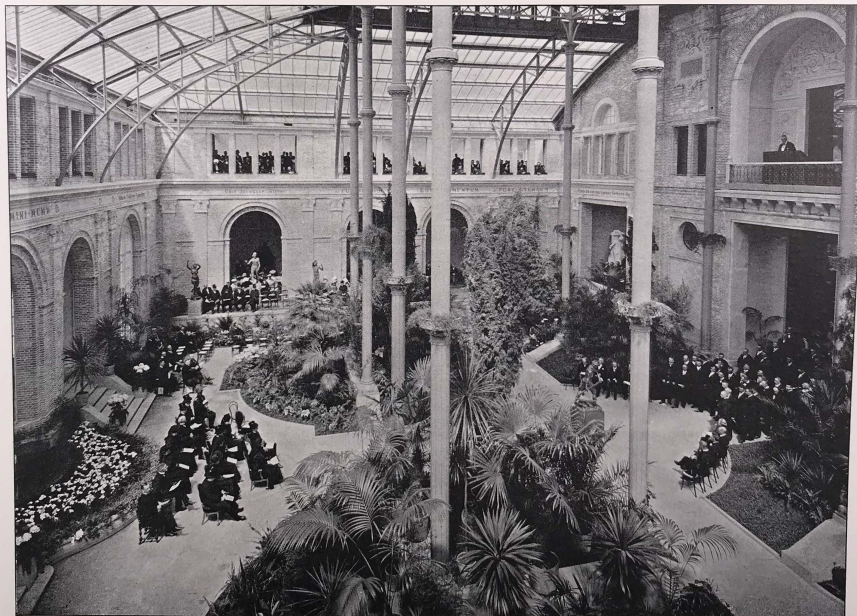
Vi skal derefter søge at fremdrage nogle Hovedtræk ved Samlingens Karakter og Indhold. Vi begynder med det, der efter Haanden er bleven dens Tyngdepunkt, dens Kunstværker fra Oldtiden og dens kunstarkæologiske Bestanddele.

Disse spænder langt ud over den hellenske Verden. Endog Østasien er repræsenteret⁴. Om en Bodhisattva fra Java — en Legemliggørelse af en guddommelig Verdensleder — udtaler en indisk Sagkyndig, at den er »et Stykke buddhistisk Skulptur, der vil indtage Pladsen blandt de skønneste i ethvert europæisk Museum«⁵. Ligeledes har Samlingen enkelte assyriske og babyloniske Skulpturer.

Disse Dele af Museet hører dog til Udenværkerne. Derimod er Samlingen fra Ægypten ligesaa omfattende som righoldig og betydningsfuld. Her kan det ret mærkes, hvilken indsigtfuld og ufortrøden Hjælper

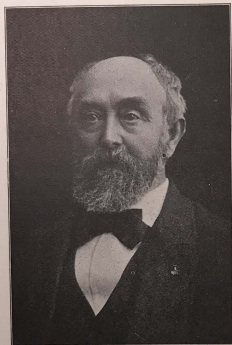
CARL JACOBSENS BREVARKIV

NY CARLSBERGFONDET

Kuppelsalen i Glyptoteket ved Indvielsen 1906.

Carl J. har haft i Prof. Vald. Schmidt, der i mere end tredive Aar har arbejdet for hans Samling. I den senere Tid har Museet ogsaa faaet lykkelige Erhvervelser ved at være den største Subskribent ved de af Flinters Petrie foretagne Udgravninger, hvorved det havde Forret til at udtage af de nyfundne Sager. Af den ægyptiske Regering blev der endvidere givet Jacobsen Ret til at undersøge og medtage til Gen-

Professor Valdemar Schmidt.

opstilling en af de mange Gravbygninger i Sakkara i Pyramidernes Nærhed; denne Mastaba fra o. 3000 Aar f. Kr., der rummer en Præsts Grav, er nu opstillet og dens Relieffer og øvrige Indhold beskrevet af Frøken Maria Mogensen, der er ansat ved Samlingen⁶. De talrige Skulpturer, Statuer og Relieffer fra dette ældste Rige og ligeledes fra det mellemste og nye Rige er blevne beskrevne og tolkede i Kataloger over Samlingen, forfattede af V. Schmidt, foruden i flere med Illustrationer forsynede Arbejder⁷. Det skyldes ogsaa Schmidt, at Samlingen i et gunstigt Øjeblik erhvervede et ret anseeligt Antal Terrakotter fra den Tid, da Ægypten var under stærk græsk Paavirkning; ogsaa for disse har Schmidt redegjort i et Katalog⁸. Saaledes er allerede denne Del af Glyptoteket et Eksempel paa, med hvilken Kraft og Omhu der arbejdes paa, at det erhvervede beskrives og bearbejdes til Tjeneste for Videnskaben. Endelig kan det her nævnes, at Samlingen indeholder mærkelige Skulpturer fra Ægyptens sydlige Nabostat Meroë, saaledes en Kongeskikkelse, hvortil kun en enkelt Samling i Europa har et Sidedestykke.

Fra Forasien, men fra den under hellensk og romersk Kultur eller Paavirkning levende Del, stammer nogle af Jacobsens første Erhvervelser, idet Konsul J. Løytved i Beirut skaffede ham en stor Del Billedhuggerarbejder, fortrinsvis Gravmæler og Votivaltre fra Palmyra,

det blev snart den betydeligste Samling af Skulpturer fra Dronning Zenobias By. Jacobsen opfordrede Rabbiner D. Simonsen til at affatte en illustreret Beskrivelse af Samlingen, og denne udkom 1889. Af Bogens 26 Tavler var en Trediedel tegnede af den bekendte Orientalist Professor Julius Euting i Strasbourg, der havde ydet en væsentlig Bistand ved Læsningen af Indskrifterne⁹. Mere end disse har dog den enestaaende Samling af Buster Interesse.

Kærnefuld frem for alle Dele af Glyptoteket blev dog hurtigt, hvad det indeholdt fra den græske Verdens centrale Dele. Det blev ikke blot Tilfældet, at vi nu herhjemme var i Stand til at følge med den græske Kunsts Udvikling, Glyptoteket var rykket op som et betydningsfuldt Led blandt de Samlinger, hvori den græske Kunsts Historie *maatte* studeres. Allerede den arkaiske Kunst er stærkt repræsenteret, det berømte Athelhovede fra den Rayet'ske Samling, der købtes 1879, er bleven efterfulgt af mange værdifulde Skulpturer. Om Kunstens store Tid i det 5. Aarh., da Fidias og Polyklet var de ledende, kan man gøre sig fortrinlig ved saa fortrinlige Gengivelser fra Oldtiden af disse Mestres Værker som Fidias' Athene-Hoved, som den livfulde staaende Statue af Anakreon, som Polyklets saarede Amazone og Alkamenes' Hera-Statue (fra Villa Borghese). Til den følgende, ved Praksiteles betegnede Periode hører saa skønne Værker som Gruppen Artemis og Ifigeneia. Fra det fjerde Aarhundredes første Halvdel stammer en ypperlig Niobide; om Lysippos' og Aleksander den Stores Tidsalder taler et fortrinligt Hermes-Hovede, Busten af den fløjtespillende Satyr, Statuen den sidende Digter, der er bleven kaldet en af de fortrinligste fra den græske Oldtid.

Men det er næsten urigtigt at nævne enkelte Værker, eftersom Glyptoteket for saa at sige alle Perioder af den græsk-romerske Kunst-historie indeholder Arbejder af fremragende Betydning og som paa en eller anden Maade karakteristisk skildrer Udviklingen. Og i én Henseende er den enestaaende mellem alle Samlinger i Verden, nemlig ved Belysning af Oldtidens Portrætkunst. Allerede de græske Statuer og Buster har Interesse (saaledes Busten af den aldrende Sofokles, Hoveder af Plato, Aristoteles, Demosthenes og Menander), om de end paa

græsk Maade viser ringe Bestræbelser for at gengive det Individuelle. Foruden at de sent-græske Portrætter (fra den romerske Kejsertid) er repræsenterede ved flere fortrinlige Arbejder, er der ved Glyptotekets omfattende Samling af romerske Hoveder og Figurer givet det rigeste Stof til historiske og kunsthistoriske Undersøgelser. Allerede fra Republikens Tid møder os en Buste af Pompejus, der i Sanddrøhed overgaar alle hidtil kendte. Indenfor Kejsertiden stilles vi overfor et helt Galeri af Statuer (særlig kan to Trajan-Statuer nævnes) og Buster af mandlige og kvindelige Medlemmer af Kejsersfamilien foruden af Borgere — blandt dem kan nævnes den Antinous-Skikkelse, som allerede Winckelmann beundrede som den skønneste af alle Fremstillinger af Hadrians Yndling. Vi kaldes ved dette Galeri til Studium af hver enkelt Personlighed, og vi lærer Slægtræk at kende, vi følger med Kunstnernes Arbejdsmaade og det Maal, de tilstræber, gennem flere Aarhundreder.

Da der i det Hele er bevaret os fra Oldtiden forholdsvis faa Bronzefigurer, fortjener det at erindres, at Glyptoteket har to saadanne, den ene er en ypperlig Statue af Herakles, den anden en græsk-italisk Statue af en Yngling fra den strænge Stils Tid. Af de mange Genstande, som Glyptoteket iøvrigt indeholder til Belysning af Oldtidens Kultur, kan fremhæves flere Sarkofager, saaledes den fra Villa Casali, der er en af de skønneste og bedst bevarede fra Oldtiden, blandt Mosaikerne det prægtige Mosaikgulv med Fremstillingen af Europa, der bortføres af Tyren¹⁰.

Nær til den græske og romerske Kunstverden hørte Etruskernes. Jacobsen har benævnt sin righoldige Samling af Genstande fra Etrurien efter den Mand, der især har bidraget til dens Dannelse, Helbig-Museet. Selv har Jacobsen iøvrigt ogsaa gjort sig fortjent af Studiet af hint mærkelige Folk derved, at han med Helbigs Hjælp gav italienske Malere Bestilling paa at udføre Gengivelser af Vægbillederne i Etruskernes Gravkamre. Disse Billeder, med deres Skildringer af mytologiske Emner, Begravelsesfester og Scener af det daglige Liv, er udførte i Originalernes Størrelse, de omfatter næsten alt, hvad der er tilgængeligt. Da Billederne let udvidskes, naar Gravene er aabnede, er der gennem

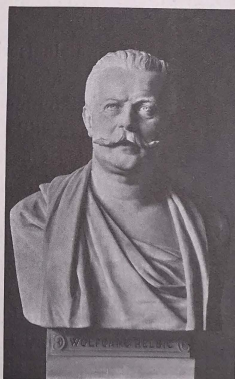
Gengivelserne sikret os Kendskab til en Kunst, der ogsaa har Interesse af den Grund, at den, som paavirket af Kunsten i Grækernes Plantestæder i Italien, giver os en Forestilling om den tabte græske Malerkunst¹¹.

Det er jo Samleres Lod at blive skuffet ved Forfalskninger, og saadant er ogsaa enkelte Gange hændt Jacobsen, men Glyptoteket har dog været agtet for dets Forsigtighed i Bedømmelsen. Overfor de Værker, ved hvilke en Restauration havde fundet Sted i ældre Tid, holdt Jacobsen paa, at det tilføjede blev bevaret, et Princip, som ogsaa Louvre-Samlingen fulgte. Jacobsen vidste, hvor liden Interesse Publikum viste for hovedløse Statuer.

Hos Jacobsen kom der en egen nænsom Kærlighed for Dagen overfor hvert enkelt Stykke i Samlingen. Den viste sig i den Omhu, hvormed han søgte at faa hver Genstand sat paa det rette Fodstykke, tegnet ofte af en Kunstner, stillet i det rette Lys, uforstyrret af dens Omgivelser eller maaske netop begunstiget af dem.

At de græske Skulpturer ofte var farvelagte, er jo vitterligt nok, og Jacobsen var meget interesseret i Forsøgene paa at fremstille polykrome Gengivelser. Han købte til Glyptoteket Niels Skovgaards to Malerier, der forestiller arkaiske polykrome Kvindefigurer fra Akropolis, af Fru Anne Marie Carl Nielsen den farvelagte Kopi af Søuhyret med de tre Hoveder fra Peisistratos' gamle Athene-Tempel i Gudindens By. Ligeledes erhvervede Jacobsen til Statens Afstøbningssamling en Række Afstøbninger af antike Skulpturer, som Frk. Marie Henriques havde farvelagt, samt hendes Akvareller efter andre farvelagte Skulpturer.

Jacobsen søgte at gøre sin Samling saa nyttig som mulig for Studiet ved at udgive udførlige og fortræffeligt vejledende Kataloger. Alle-

Professor Wolfgang Helbig.

rede i det foregaaende er der nævnt Fortegnelser over særlige Dele af Samlingen. Om de antike Kunstværker udgav Jacobsen 1906 en omtr. 350 Sider stor oplysende Fortegnelse, den efterfulgtes i det følgende Aar af »Billedtavler« til Kataloget, fotografisk Gengivelse af 850 Stykker¹². Over de senere indtil Jacobsens Død erhvervede Antiker udgav Dr. Frederik Poulsen et Tillæg til Kataloget (176 Sider)¹³. Et Arbejde, der videnskabeligt behandler en Række af Samlingens Antiker, var det af Paul Arndt i München udgivne Folioværk »La Glyptothèque Ny Carlsberg« (1896—1912)¹⁴.

I den ved Katalogiseringen fulgte Orden gik Jacobsen frem paa en noget anden Maade end andensteds. En kronologisk Række vilde for Antikernes Vedkommende bygge paa et rent Skøn hos Affatteren, og hvor skulde man stille de romerske Kopier, hvis Stil ikke tillod at henføre dem til noget bestemt græsk Forbillede, eller hvor Ejendommeligheder fra flere græske Mestres Stil syntes blandede. Jacobsen lod derfor Billedværkets Emne være Udgangspunkt, og denne Vej har senere Dr. Fr. Poulsen fulgt i sit store Tillæg til Kataloget.

Ved sit Indhold og sin lette Tilgængelighed, ved de mange offentliggjorte Vejledninger¹⁵ og Afbildninger maatte Samlingen faa stor Betydning for Studiet af Oldtidens Kunst, den kaldte talrige Videnskabsmænd til Besøg og gav i største Omfang Anledning til Undersøgelser. Jacobsen maatte glæde sig ved den rige Frugt, som Glyptoteket satte i Videnskaben, selv om maaske en og anden Undersøgelse gik imod hans Tolkning i de iøvrigt med megen Kyndighed og Forsigtighed af-fattede Beskrivelser¹⁶. En Undersøgelse, der særlig maatte glæde ham, er der Grund til at nævne. I Firserne havde Jacobsen erhvervet to Torsoer af kvindelige Skikkelser, de var blevene udgravede i Sallusts Haveanlæg i Rom. Jacobsen havde straks bestemt dem som tilhørende samme Tid og samme Gruppe, men dette var bleven bestridt af en saa stor Autoritet som Furtwängler, der henførte dem til forskellige Kunstperioder. Da paaviste F. Studniczka, at de hørte hjemme i samme Gruppe, et ypperligt Arbejde fra 4. Aarhundrede, der havde forestillet, hvorledes Artemis i det Øjeblik, da i Aulis Ifigeneia skal ofres, iler

hindrende til og lader en Hind træde i Pigens Sted; Brudstykker af Hinden, saaledes dens ypperlige Hoved, er senere fundne.

Kommunalbestyrelsen havde i sin Tid betinget, at Adgangen til Samlingen skulde nogle Dage om Ugen være gratis tilgængelig, og Jacobsen ikke blot overholdt dette, men havde en forholdsvis lang Aabningstid; et Aarskort til Besøg paa alle Tider kunde faas for 1 Krone. Et Museum, der ikke kunde vinde et Publikum, var for Jacobsen en Gru. Derfor skulde Samlingen søge at skaffe sig et saadant, den maatte ikke være død eller stum. Jacobsen havde som ungt Menneske set, hvilken Betydning »gamle« Thomsen havde haft som Vejleder og Forklarer¹⁷. Man maatte faa den Besøgende til at lytte, til at iagttage og spørge, saa at han vandt en varig Interesse. Derfor ønskede Jacobsen, at der gaves Vejledning for de besøgende af Glyptotekets Embedsmænd, eller at disse eller andre Videnskabsmænd holdt Foredrag over Dele af Samlingen. Saaledes har Dr. Fr. Poulsen ofte gennemgaaet Dele af Antiksamlingen, Prof. V. Schmidt den ægyptiske eller assyriske Kunst. Jacobsen lod Dr. Poulsen uddanne Studerende, der paa bestemte Dage om Ugen kunde ledsage de besøgende gennem Dele af Samlingen og forklare den for dem. Oberstinde V. Brunckhorst, der fra Glyptotekets første Tid viste Interesse for det, har ligeledes ufortrødent vejledet Besøgende. Endvidere har efter Jacobsens Indbydelse udenlandske Videnskabsmænd her holdt offentlige Foredrag, saaledes Professor Oscar Montelius over etruskisk Kunst (1911), Prof. Studniczka over Artemis og Ifigeneia-Gruppen (1912), Prof. W. Amelung fra Rom over Fremstillingen af Kvindelighed i den græske Kunst.

Indenfor den nyere Tids Billedhuggerkunst fra Udlandet er det særlig den franske Kunst i det 19. Aarhundrede, der er repræsenteret, saavel ved Værker fra den bourbonske og orleanske Kongetid som fra det andet Kejserdømme og fra Republikken. Jacobsen har søgt at faa den enkelte Billedhuggers Kunst belyst i sin Ejendommelighed gennem mange Værker af ham, og han har stræbt efter at samle dem i en enkelt Sal (saaledes er der Sale eller særlige Afdelinger for Carpeaux, Dubois, Falguières, Barrias, Rodin). I righoldig Representation af mo-

derne fransk Billedhuggerkunst bliver Glyptoteket kun overgaaet af Luxembourg-Samlingen i Paris.

Af ingen fransk Kunstner følte Jacobsen sig saaledes draget som af Paul Dubois, han beundrede hans ædle Harmoni og aldrig svigtende Skønhedsfølelse, og han erhvervede talrige Værker af ham. Kunstneren blev Jacobsens kære Ven, og da P. Dubois i 1888 besøgte Danmark, fejrede Jacobsen ham ved en smuk Fest paa Carlsberg, hvortil mange Kunstnere var indbudte; Julius Lange holdt Talen for Æresgæsten. Men ogsaa helt andre Retninger i fransk Kunst blev Jacobsen kære. Det andet Kejserdømmes store Kunstner J. B. Carpeaux vakte saaledes hans Interesse, og det lykkedes ham at erhverve et stort Antal af hans originale Modeller og hans i mindre Maalestok og i brændt Ler udførte Gengivelser af Arbejder af ham, saaledes af hans berømte Gruppe foran den Store Opera »La danse«, ligesom af hans Gruppe af de til Hungersdød martrede Ugolino og hans Sønner, samt endvidere en forsølvet Bronzefigur af Keiserprinsen.

Om end Jacobsen personlig næppe havde den Sans for Dyrefremstillinger som for Menneskefigurer, lykkedes det ham at erhverve udmærkede Arbejder af denne Art. Den Kunstner, som i forrige Aarhundrede brød Bane for en ny, naturalistisk Behandling af Dyrene, A. L. Barye (1796—1875), er saaledes repræsenteret ved en hel Række af de fine Statuetter, støbte af ham selv i Bronze, der er særlig karakteristiske for ham. En Gengivelse af hans berømte »Løve i Kamp med en Slange«, der af Albertina-Legatet er opstillet paa St. Anne Plads, findes ogsaa foran Glyptoteket sammen med hans Siddende Løve. Af de franske Kunstnere, der fulgte i Baryes Spor, kan nævnes Aug. Cain og Emm. Frémiet, af begge disse Kunstnere har Glyptoteket Arbejder, Cains Gruppe »en Løve og en Løvinde i Kamp om et Vildsvin« er af Albertina-Legatet opstillet i Anlægget i Vester Voldgade.

Hvor redbon Jacobsen kunde være til at godkende nye Retninger indenfor fremmed Billedhuggerkunst, viser ogsaa hans Forhold til Constantin Meunier. Jacobsen, som selv var den utrættelige Arbejder, blev tiltrukket af den belgiske Kunstners Fremstilling af Arbejderen som kraftig og tillidsfuld, opfyldt af sin Gerning — men rigtignok

ogsaa uden at være præget af Arbejdets Glæde. Foruden i Statuer havde Kunstneren i Relieffer skildret Arbejderens Bedrift. I den sidste Del af sin Levetid var Meunier grebet af den Tanke at skabe et kolossal »Arbejdets Mindesmærke«, det skulde have Relieffer med legemstore Figurer, paa Trinene af dets Fodstykke Arbejderskikkelser fra Havn og Sø, fra Værksteder, Agerjord og Gruber. Meunier havde tilbudt den belgiske Stat Monumentet, men Regeringen tøvede med at svare; da tilbød Jacobsen Kunstneren at ville rejse det i København. Den gamle Mester var glad ved Tilbudet, han arbejdede videre paa sine Figurer, men Staten havde stadig Forkøbsret, og ved Meuniers Død (1905) erhvervede den Modellerne. Kunstneren gengav ofte sine Arbejder i mindre Format, og et stort Antal af disse Relieffer og Statuetter, støbte af Meunier selv i Bronze (ialt o. 50), fik Jacobsen udlånt af hans Arvinger og udstillede dem i November 1908 i Glyptoteket; senere erhvervede han af Familien 42 Arbejder, især Statuetter og Relieffer i Bronze. Med andre Værker af Meunier er vi blevne fortrolige gennem de i Anlægene uden for Glyptoteket opstillede Bronze-gengivelser af dem, saaledes Minearbejderen, Saamanden, Støberiarbejderen, Havnearbejderen og Gruppen Moderkærlighed¹⁸.

I Samlingen af danske Skulpturer vil man finde flere af de ovenfor angivne Principer overholdte paa en tilsvarende Maade. Til Grundstammen i Glyptoteket hørte jo Værker fra den efter-Thorvaldsenske Periode, og man vil her finde Sale for Bissen og for Jerichau — ligesom ogsaa en Sal for Carstens; om Jacobsens pietetsfulde Omsorg for Freunds Værker er talt foran, her vil man finde mange Arbejder af ham og derimellem Brudstykker af Ragnarok-Frisen.

Af de med Jacobsen samtidige Kunstnere er ingen saa rigt og fyldigt repræsenteret som Stephan Sinding. Jacobsen har den Fortjeneste at have været en af de første, som anerkendte Stephan Sindings Betydning. Ved Køb af hans Værker — saaledes allerede tidligt af »En Barbarkvinde, der bærer sin dræbte Søn bort fra Slaget«¹⁹ — sikrede Jacobsen Kunstneren Ro til at udfolde sig, ligesom han var den, der bragte den norskfødte Kunstner til at erhverve sig dansk Indfødsret (1890).

Glyptoteket indeholder endvidere en Malerisamling paa noget over hundrede Numre. Her er især den danske Malerkunst fra det 19. Aarhundrede repræsenteret. En Del Billeder skyldes moderne franske Kunstnere, blandt de faa Arbejder af ældre udenlandske Mestre er saa stolte Værker som Rembrandts læsende ung Mand, et Ungdomsarbejde af Tizian, et Mandsportræt, og Frans Hals' Portræt af Filosofen René Descartes.

Museumsdirektor Otto v. Falke i Berlin har udtalt, at Glyptoteket er vor Tids mest storartede og lykkeligste Bedrift paa Museumsvæsenets Omraade, en Dom, der er bleven tiltraadt af Bestyrerne af mange af Udlandets Samlinger²⁰. Museet var bleven skabt i forholdsvis kort Tid, det er vokset med en rivende Hast uden Afslag paa Godheden af, hvad der erhvervedes, stadig har det lagt nye Omraader ind under sig. Som Indholdet er skönt, er Bygningen, der rummer det; Opstillingen og Behandlingen af Genstandene er nænsom og forstaaende, for Vejledning og Hjælp til Studiet er der sørget paa mange Maader. Her ses en Bestræbelse for at virke baade som Universitet og som Folkehøjskole. Den videnskabelige Forskning kan gøre dybtgaaende Studier, og Folket kan samle sig Kundskaber om Kunstens Historie, foruden at glæde sig ved og kvæges ved de skønne Værker²¹.

Til Belysning af i hvor høj Grad Glyptoteket har vundet Yndest og er bleven et Dannelsesmiddel for det store Publikum, ligesom ogsaa som Vidnesbyrd om, i hvilket Omfang Tilkomsten af den nye Bygningsdel og af Vinterhaven i 1906 har bragt de Besøgendes Tal til at stige, hidsætter vi Tallet af Besøgende i de sidste 10 Aar af Jacobsens Levetid:

	1904	1905	1906	1907	1908
Fridage	40,332	46,189	150,129	123,423	123,424
Betalingsdage . . .	10,510	12,754	32,197	34,384	34,322
	1909	1910	1911	1912	1913
Fridage	121,929	147,239	132,276	130,054	132,516
Betalingsdage . . .	33,161	37,809	38,926	41,376	41,664